

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin elokuun kokous

Aika: 24.8.2015, klo 12:00–16:00

Paikka: Otakaari 3, 1.krs, F138

Paikalla:

Paneelin jäsenet: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Miimu Airaksinen, VTT, apulaisprof. Sirkku Juhola, Aalto yliopisto ja Helsingin yliopisto, prof. Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, prof. Markku Kanninen, Helsingin yliopisto, prof. Kai Kokko, Helsingin yliopisto, tutkijatohtori Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, prof. Pirjo Peltonen-Sainio, Luke, prof. Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus, pääjohtaja Petteri Taalas, Ilmatieteen laitos, prof., Timo Vesala, Helsingin yliopisto.

Sihteeristö: ylitarkastaja Pirkko Heikinheimo, ympäristöministeriö, ylitarkastaja Bettina Lemström, työ- ja elinkeinoministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto.

Vierailijat: ympäristöneuvos Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö, hallitussihteerit Sini Pietilä, ympäristöministeriö, tutkija Elina Berghäll, VATT, yksikönjohtaja Juha Honkatukia, VATT, Arto Virtanen, Hill+Knowlton.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:00.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Ilmastolain toimeenpano, Magnus Cederlöf ja Sini Pietilä

Pietilä kertoi ilmastolain toimeenpanon tilanteesta sekä valmistelutyöryhmän asettamisesta ja toimeksiannosta. Cederlöf kertoi ympäristöministeriön toimeksiannosta paneelille liittyen keskipitkän aikavälin suunnitelman tekoon.

Aiheista keskusteltiin.

5. Hankkeiden tilanne

a. Cleantech

Ollikainen kertoi nyt esiteltävän hankkeen ensimmäistä osaa: tilastoaineistoon perustuvaa analyysiä cleantechin tilasta.

Berghäll kertoi hankkeesta.

Hankkeessa on selvitetty tilastojen pohjalta, mitä Suomen cleantech on. Yleensä tällä tarkoitetaan puhtaan tekniikan tuotteita. Erilaisia määritelmiä on paljon. Hankkeen tutkimuskysymyksiä on, mitä Suomen cleantech on ja mitkä toimialat ovat suurimpia viejiä.

Tilastojen keruu on vaihdellut vuosittain ja vasta vuosia 2012 ja 2013 pidetään luotettavina. Näinä vuosina yhteenlaskettu toiminta nousee noin 17 miljardiin euroon. Vuosia ei voi suoraan vertailla. Teollisuuden ympäristöliiketoiminnan lasku on kuitenkin ihan todellinen. Teollisuus on merkittävä ala, vaikka toiminta onkin sivutoimista. Päätoimisilla ympäristöliiketoiminnan aloilla liikevaihto on rajoitettua kotimaan markkinoilla ja vienti suhteellisen pientä. Palveluiden osuus on vahvassa kasvussa, mikä johtuu osittain otannan laajentumisesta. Tilastojen keruun kattavuudessa on suuria vaihteluita vuosittain.

Alan kasvu on perustunut pääasiassa kotimarkkinoihin. Samalla maailmanmarkkinoiden cleantech-kysyntä on kasvanut. Suomessa kymmenen suurinta vientiyritystä vastaa 80 %:sta liikevaihdosta. Työllisyyden osalta ei voida sanoa suoraan onko cleantech luonut uusia työpaikkoja vai korvannut aikaisempia.

Hankkeesta keskusteltiin.

b. Ilmastonmuutoksen hillintä liikenteessä

Liimatainen kertoi hankkeen tilanteesta.

Hanke on melko hyvässä vaiheessa ja tulokset aikalailla valmiita. Rakenne, asioiden selvästi sanominen ja kokonaisuuden hahmottaminen vaativat vielä työtä. Sisällysluettelo on hieman muuttunut paneelille lähetetystä versiosta. Raportissa keskitytään nyt isoihin kokonaisuuksiin ja tarkemmat tarkastelut on siirretty liitteisiin. Myös BAU-skenaario on liitteissä. Viime viikolla pidetyssä työryhmäpalaverissa todettiin, että toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia pitäisi tarkastella tarkemmin. Tätä yritetään nyt tehdä ja tarkentaa eri aikahorisontteja. Tavoitteena on, että seuraava versio olisi jaossa tämän viikon lopulla. Aamupäivällä 15.9. pidetään seminaari, jossa tämä ja 2 VTT:n hanketta esitellään. Seminaarin jälkeen pidetään tiedotustilaisuus median edustajille.

BAU-skenaariossa päästöt laskevat 27 % vuoteen 2030 ja 36 % vuoteen 2015, kun tavoitteena on vähintään 40 % ja 80 % laskut vastaaville vuosille. Uusia toimenpiteitä siis tarvitaan.

Liikkumisen tarpeesta: Väkiluku kasvaa ja keskittyy. Keskittymisen seurauksena liikennetarve pienenee marginaalisesti. Kokonaisliikennesuorite kuitenkin kasvaa noin 12 % vuoteen 2050.

Liikkumisen tottumuksista: Seutukuntien sisäisessä liikenteessä pyöräilyn ja julkisen liikenteen kulkutapaosuudet olisi hyvä kaksinkertaistaa. Seutukuntien välisessä liikenteessä erityisesti linja-auton ja raideliikenteen osuudet pitäisi saada kasvamaan runsaasti. Kaikki uudet matkat väestönkasvun seurauksena pitäisi siis tehdä jollain muulla kuin henkilöautolla, tämä riittäisi suunnilleen tarvittavaan muutokseen. Tämä vaatii politiikkatoimenpiteitä, jotka raportissa pohjautuvat aiempiin selvityksiin ja työryhmän subjektiivisiin näkemyksiin. Toimenpiteisiin liittyy kustannuksia, hyötyjä ja päästövähennyksiä. Kommenttina kustannusten suuruusluokkaa voisi verrata

esim. joihinkin pääkaupunkiseudulla tehtyihin investointeihin; esim. palvelutason parantamiseen tulisi neljäsosa lisää kustannuksia.

Tekniikan kohdalla on oletettu, että fossiilisen energian hinta pysyy vakiona. Kuljetusliikenteessä suoritusten kysyntä ei muuta, mutta tehokkuus kasvaa. Toimenpiteiden kustannustehokkuus ilmoitetaan €vähennetty CO₂-tonni. Jos päästöjä vähennettäisiin vain tekniikan avulla, olisivat kustannukset alhaisemmat, mutta hyödyt jäisivät saamatta.

Hankkeesta keskusteltiin.

c. Kansallisen ilmasto- ja energiastrategian seuranta

Järvelä kertoi hankkeen tilanteesta.

Hankkeen ensimmäinen alustava tiivistelmä on blogissa. Hanke käsittelee poliittisesti sensitiivistä asiaa ja on vaatinut hieman tasapainoilua. Kesäloman kynnyksellä hankkeesta oli 70-sivuinen raportti, joka on tarkoitus tiivistää noin 30 sivuun. Hankesuunnitelma oli hieman kunnianhimoisempi kuin mitä tässä ajassa pystyttiin tekemään. Järjestelmä on hyvin monimutkainen ja haastava. Tärkeintä tuntuu olevan ajankohtaisten asioiden esiin tuominen.

Tämän kuun vaihteessa tavoitteena on saada tiivistetty raportti tehtyä. Tätä lukisivat ja kommentoisivat sitten nimetyt panelistit liikenne-seminaarin jälkeisellä viikolla. Kommentointia varten voitaisiin järjestää muutama kokoontuminen pk-seudulla. Kommentit voi lähettää myös sähköpostilla, ellei pääse paikalle. Asian kannalta olisi hyödyllisempää, jos keskustelu paneelin sisällä saataisiin vietyä asiallisesti loppuun ilman tiukkoja deadlineja.

Tuloksista nousi kolme tärkeintä viestiä:

- 1) Raportoinnin määrä ja trendinomainen lisääntyminen (pitkälti saneltu kv-politiikasta käsin, tehdään vain mitä käsketään, koordinoinnin kysymys ja hyödynnettävyys tärkeää)
- 2) Tiedon hyödynnettävyyden kysymykset (nousee viimeistään eduskunnan puolelta, tänne ei päästy kauhean syvälle hankkeessa vaalien vuoksi, koskee erityisesti hallituspuolueen edustajia; virkamiestaho ja tutkimuslaitosten asiantuntijat auttoivat paljon)
- 3) Tiedon strategisuus ja käyttökelpoisten synteisien tarve (asiantuntijat antavat paljon tietoa valiokunnille, mutta jos tietoa ei saada istutettua johonkin synteisiin, tieto ei tule käyttöön)

Hankkeesta keskusteltiin.

d. Metsät ja nielut

Seppälä kertoi hankkeen tilanteesta.

Kaikille aiemmin lähetettyjä pääpointteja ei käydä tässä yksityiskohtaisesti läpi. Mahdolliset kommentit voi lähettää suoraan hankkeen työryhmälle.

Aihealueen herkkyyks on ymmärretty yhteiskunnallisessa keskustelussa. Kesäkuun lopulla hankkeella oli kaksi virkamiestapaamista. Kesän jälkeen todettiin, että tekstiä pitää vielä muokata, ja päädyttiin

siihen, ettei tehdä tätä hirveällä kiireellä. Nyt ei olla kovin kaukana siitä, että saavutetaan hyvä konsensus työryhmän kesken. Ajatukset ovat selkiintyneet alusta selvästi. Loppuraporttia ja pääviestejä hiotaan vielä iteratiivisesti. Taustaraportit saavat myös vielä lopullisen sisältönsä loppuraportin painotuksen mukaan. Julkistus menee näillä näkymin lokakuun puoleen väliin. Kirjallisen aineiston pitäisi olla valmiina syyskuun lopussa ja raportti annettaisiin viikkoa ennen paneelille luettavaksi. Tuntuu siltä, että hanke saadaan hyvin kasaan, mutta sanamuotoja täytyy miettiä vielä tarkasti. Tässä täytyy olla varovaisia.

Terävöittämisen tarvetta on vielä kolmessa asiassa:

- 1) aikajänne (ilmastohyödyt ja hiilivelan takaisinmaksuaika)
- 2) referenssitilanteen merkitys (poliittinen valinta vs. luonnontieteellinen näkökulma)
- 3) puun kaskadikäytön lisääminen ja vasta lopuksi energiakäyttöön

Hankkeesta keskusteltiin.

6. Paneelin loppuvuosi

Ollikainen kertoi orientaatiota siihen, miltä paneelin loppuvuosi näyttää.

- **Kokouksen lokakuussa ja joulukuussa:** Kokousajoista tehdään Doodle-äänestys. Lokakuun kokouksessa hyväksytään raportteja.
- **Eduskuntavierailu:** Halutaanko tehdä? IL ja YM järjestävät marraskuussa ympäristövaliokunnalle tilaisuuden.
- **Pariisin kokous ja side event:** Side event –hakemus EU-paviljonkiin on tehty yhdessä CCC:n kanssa. Myös Tanskan paneelia on pyydetty mukaan.
- **Raportointi ilmasto- ja energiaministerityöryhmälle:** Paneelin tehtävänannon mukaan heille tulee raportoida.
- **Kauden arviointi:** Tälle kaudelle ei tehdä ulkoista arviointia, vaan se voisi olla joustava paneelin sisäisen toiminnan arviointi, jossa myös peilattaisiin ideoita tulevaa paneelia varten. Ajatuksen olisi käyttää edellisen arvioinnin kysymyksiä ja Järvelän hankkeessa mukana ollut henkilö voisi mahdollisesti työstää tätä.
- Hankkeista tulee seminaareja ja tiedotustoimintaa tarpeen mukaan. Syksyn esiintymiset ja blogit pitää miettiä.

Virtanen kertoi viestinnästä:

Ilmastokasvatusraportin julkaisu meni hyvin. Cantell ja Ollikainen pääsivät ministeri Grahn-Laasosen vieraiksi.

Tulossa: 15.9. järjestetään liikennehankkeen seminaari ja tiedotustilaisuus, joihin on tähän mennessä ilmoittautunut 30 henkilöä. Liikennehankkeesta ajateltiin aiemmin julkaista politiikkasuositus, mutta viestintää voitaisiin kuitenkin lähteä tekemään toimenpidekorttien kautta. Hankkeista tulee erilaista viestintää. Tiedotustilaisuus pidetään ainakin metsä- ja liikennehankkeista. Lisäksi yritetään liittää blogit tähän rytmiin. Aina kun hankkeita valmistuu, pitäisi osaksi julkistusta saada blogikirjoitus.

Paneelin loppuvuodesta keskusteltiin.

Edellisessä eduskuntatilaisuudessa kävi noin 16 kansanedustajaa sekä avustajia. Kanninen ja Liimatainen voisivat mahdollisesti puhua syksyn tilaisuudessa, heidän aiheensa luulisi kiinnostavan monia. Viimeksi tarjottiin lounasta ja esityksiä oli tiettyinä aikoina. Mietittiin mahtuuko paneelin oma tilaisuus eduskunnan kiireiden keskelle, kun marraskuun tilaisuus on jo olemassa. Pohdittiin, onko tilaisuuden syytä olla yksisuuntaisesti informoiva vai haluttaisiinko saada puheenvuoroja myös edustajilta esim. siitä, mitä paneelilta odotetaan. Paneelin kausi on päättymässä ja tästä voisi jäädä hyvä tunne paneelista jatkoa ajatellen. Asianmukaisten valiokuntien puheenjohtajat voisi pyrkiä saamaan paikalle. Tästä voitaisiin lähteä liikkeelle. Eduskuntatilaisuuden päivämäärää ja kellonaikaa katsotaan Virtasen kanssa ja Ollikainen on yhteydessä valiokuntien puheenjohtajiin.

Tiistaina 20.10. klo 16–18 on suunnitteilla Tutkaksen seminaari biotaloudesta Pikkuparlamentissa. Huomenna on keke-paneelien kokous, jossa seminaaria suunnitellaan. Metsähanke voisi mahdollisesti mennä tilaisuuteen puhumaan.

Ehdotus kauden arvioinnista sai kannatusta. Edellisen arvion kysymykset katsotaan uudestaan. Henkilön palkkaamista varten tarvitaan projekti ja projektisuunnitelma.

7. Muut mahdolliset asiat

Ei muita asioita.

8. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:46.